

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน	
ชื่อผู้เขียน	พระดำรงค์ เบญจศิริ	
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การศึกษานอกระบบ	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. พศิน แดงจวง	ประธานกรรมการ
	อาจารย์ วิสุทธิ์ วานิช	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลียนผดุง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากับกลุ่มผู้สูงอายุ เกี่ยวกับแบบแผนการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ รวมทั้งเงื่อนไขที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แบบแผนการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้ทำการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุ 6 ราย ที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นการศึกษา เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน สุขภาพอนามัย และกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น
2. วิเคราะห์ แบบแผนการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ และเงื่อนไขที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ในด้านแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งพบเห็นทั่วไปตามชนบท ทั้งนี้อาจมีข้อแตกต่างปลีกย่อย คือ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และความแตกต่างทางเพศ ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางค่อนข้าง รวย การดำเนินชีวิตไม่ค่อยลำบากมากนัก เพราะมีพื้นฐานและฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก่อน และการยอมรับสถานภาพทางสังคมจะมีมากกว่า ซึ่งแตกต่างจากผู้สูงอายุที่ยากจน โดยเฉพาะผู้สูงอายุหญิงที่สามีตายจากไป จะดำเนินชีวิตด้วยความ

ลำบากและขัดสน ทั้งนี้ต้องรับภาระหนักหลายเรื่อง ซึ่งมีทั้งเรื่องการหารายได้ประจำ และความรับผิดชอบในครอบครัว เช่น หุงหาอาหาร เลี้ยงหลาน ทำงานบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนหรือที่มีฐานะดี ถ้าสุขภาพของผู้สูงอายุยังแข็งแรงคืออยู่ จะทำงานหารายได้เช่นเดียวกัน ไม่ค่อยพึ่งพาบุตรหลานเท่าไรนัก ในการหารายได้ที่พบ มีทั้งงานแกะสลักประจำ การทำสวนลำไย และงานรับจ้างทั่วไป โดยเฉพาะงานแกะสลักจะพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะแกะสลักทุกหลังคาเรือน การทำสวนลำไยนั้นพบว่า ทุกครัวเรือนจะมีพื้นที่เพาะปลูกลำไยต่างกันตามแต่เนื้อที่ของแต่ละคน ทำให้ผลผลิตที่ได้ก็แตกต่างกันไปด้วย ส่วนการรับจ้างทั่วไปมีทั้ง รับจ้างทำงานบ้าน ถางหญ้า ตัดไม้ เป็นต้น

เงื่อนไขที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม ภายใต้กิจกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมนั้น พบว่า มี 3 ประเด็น คือ เงื่อนไขความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เงื่อนไขกิจกรรมทางสังคม และเงื่อนไขความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านพบว่า ผู้สูงอายุไม่ไปพบปะพูดคุยที่บ้านของเพื่อนบ้านใกล้เคียงในหมู่บ้านด้วยกัน จะมีก็เพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเองมากกว่าวัยอื่น

กิจกรรมทางสังคม พบว่า มีอยู่ 2 ประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ คือ กิจกรรมที่เป็นงานศพ ผู้สูงอายุจะไปร่วมงานศพทุกครั้ง ภายใต้เหตุผลที่ว่า ประการแรก เป็นการจากไปตลอดกาลของผู้ตาย ประการที่สอง ถ้าผู้สูงอายุไปร่วมงานศพผู้อื่นแล้ว ภายหลังจากตนเองต้องเสียชีวิตไปผู้อื่นก็จะมาร่วมงานศพตนเช่นเดียวกัน และทั้งนี้เป็นการไม่น้อยหน้าใครที่ผู้อื่นมาร่วมงานของตนเช่นเดียวกัน

กิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ พบว่าไม่ได้ไปทุกงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้สูงอายุกับผู้เป็นเจ้าของงานนั้น ๆ

Thesis Title	Lifestyles and Social Relationships of the Elderly in a Community		
Author	Phra Damrong Benjakiri		
M.Ed.	Nonformal Education		
Examining Committee			
	Assoc.Prof.Dr.Phasina	Tangchuang	Chairman
	Lect.Visut	Vanich	Member
	Asst.Prof.Yongyudh	Plianpadung	Member

Abstract

This thesis examined lifestyles and social relationships of the elderly in a community. The researcher collected needed data vial in-depth interviews and face-to-face conversations with 6 key elderly informants. Moreover, the thesis sought to identify factors facilitating the elderly to participate in various activities.

Collected data were then crosschecked, classified, analyzed and presented according to set objectives, Findings were as follows:

Their lifestyles were quit similar and typical in the general countryside. Gender and economic factors comprised minor differences. Those fairly-to-rather well-to-do did not find life to be that difficulty and their social status was more recongnized. On the contrary, poor elders, especially widows, had a tough and distitute life. They had to shoulder heavy burdens such as seeking income, household responsibilities, e.g., cooking, cleaning and taking care of grandchildren.

However, it was found that, regardless of the economic standing, if they were in good health, they could earn income and did not have to rely too much or their offspring and grandchildren. They earned income from regular wood carving, longer orchards and general

wage earning. Most engaged in wood carving; and general wage earning included house work, grass mowing, wood cutting, etc.

Three factors were found to have facilitated the elderly's participation in social activities and relationships. They were relationships with neighbors, social activities and relationships with kins/relatives. As regards the first it was found that the elderly did not, in general, go to socialize with neighbors in the same village at their residence. Only few, especially those with the same age, did.

One social activity the elderly said they had always attended was the funeral, reasoning that, first, death was a permanent departure, and second, their attendance was a guarantee others would come to their's. Moreover, other attendants would recognize their presence as well

As regards other social activities such as wedding and housewarming it was found that the interviewed elders did not go to all such events. On the contrary, their participation depended on the level of their personal relationships with the hosts of such activities.